

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ХХІ СТОЛІТТІ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

XLVIII Міжнародної наукової студентської
конференції за підсумками науково-дослідних робіт
студентів за 2024 рік

(м. Полтава, 10 квітня 2025 року)

ПОЛТАВА 2025

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ (ПУЕТ)

*До Дня науки в Україні та
Міжнародного року
кооперативів 2025*

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ
НАУКИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ОСВІТИ У ХХІ СТОЛІТТІ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

XLVIII Міжнародної наукової студентської
конференції за підсумками науково-дослідних робіт
студентів за 2024 рік

(м. Полтава, 10 квітня 2025 року)

**Полтава
ПУЕТ
2025**

УДК 001:378.014.61"20"(477.53)(082) *Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Полтавського університету економіки і торгівлі ЗАБОРОНЕНО*
А43

Видано відповідно наказу по університету № 24-Н від 29 січня 2025 року.

Організаційний комітет конференції

Голова організаційного комітету – Н. С. Педченко, д-р екон. наук, професор, перший проректор ПУЕТ;

Заступник голови організаційного комітету – Н. І. Манжура, завідувач науково-організаційного відділу ПУЕТ;

Ю. С. Матвієнко, канд. пед. наук, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ;

О. В. Гасій, канд. екон. наук, доцент, директор Навчально-наукового центру забезпечення якості вищої освіти ПУЕТ;

А. С. Ткаченко, д-р техн. наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ;

Л. М. Діденко, в. о. директора Центру інформаційного забезпечення освітнього процесу ПУЕТ;

Ю. В. Перегуда, директор міжнародного науково-освітнього центру ПУЕТ;

Д. С. Семикоз, начальник відділу розвитку та інновацій ПУЕТ;

А. В. Філіпповський, голова Студентської ради університету ПУЕТ;

Д. А. Посполітак, голова Наукового товариства студентів ПУЕТ.

Редакційна колегія

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д-р іст. наук, професор, ректор ПУЕТ.

Заступник головного редактора – **Н. С. Педченко**, д-р екон. наук, професор, перший проректор ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. І. Манжура**, завідувач науково-організаційного відділу ПУЕТ.

Відповідальний редактор – **Л. М. Діденко**, в. о. директора Центру інформаційного забезпечення освітнього процесу ПУЕТ.

А43 **Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті: тези доповідей XLVIII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2024 рік (м. Полтава, 10 квітня 2025 р.).** – Полтава: ПУЕТ. – 726 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-R). – Текст укр., англ. мовами.

ISBN 978-966-184-472-7

Збірник містить тези доповідей XLVIII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2024 рік. Проблеми, порушені авторами публікацій, вирізняються своєю актуальністю та новизною наукових підходів. Увагу зосереджено на висвітленні результатів наукових досліджень у різних галузях науки та якості вищої освіти. Збірник присвячено Дню науки в Україні та Міжнародному року кооперативів.

УДК 001:378.014.61"20"(477.53)(082)

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.*

ISBN 978-966-184-472-7

© Полтавський університет
економіки і торгівлі, 2025

ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) ПІДПРИЄМСТВА

Т. О. Горбенко, студентка спеціальності Облік і оподаткування, група ОА б-11;

Я. В. Щербань, студент спеціальності Облік і оподаткування, група ОА б-11

О. В. Артюх-Пасюта, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту – науковий керівник Полтавський університет економіки і торгівлі

Історичні аспекти виникнення Балансу були досліджені з точки зору різних наукових шкіл і напрямів, а також узагальнені в періодизації його розвитку численними науковцями [1; 2; 4–6]. Аналіз їхніх праць дав змогу виокремити ключові історичні аспекти формування Балансу та визначити сім основних етапів його розвитку.

Результатом розвитку Балансу на першому етапі (4000 р. до н. е. – VII ст. до н. е.) є його використання як облікового інструменту в Стародавньому світі. Баланс слугував системою показників, що відображала кількісне співвідношення двох елементів або сторін будь-якої діяльності, наприклад, доходів і витрат держави або вхідних і вихідних грошових потоків. Проте в облікових процедурах його застосування ще не було поширеним. Основними характеристиками складання Балансу були: обов'язковість, поступовий перехід до чіткої періодичності та орієнтація на інтереси державної казни.

На другому етапі (до XIII ст.) Баланс розглядався як економічна категорія, що полягала в урівноваженні взаємозалежних об'єктів. Це явище виникло внаслідок двоїстості господарських процесів та розвитку товарних, а згодом і товарно-грошових відносин.

Подвійний характер відображення господарських операцій призвів до того, що Баланс почали використовувати як облікову категорію лише на третьому етапі (XIII–XV ст.). Розподіл рахунків на активні та пасивні став основою для формування структури Балансу, яка й досі складається з двох частин – активу та пасиву. Однак у цей період Баланс не отримав широкого застосування в управлінні і, в основному, виконував контрольну функцію.

Наукове обґрунтування Балансу сформувалося на четвертому етапі його розвитку (XV – поч. XX ст.). У цей період розвиток Балансу науковці пов'язують з юридичними, економічними, процедурними та персональними аспектами розвитку обліку. Юридичний аспект розвитку обліку передбачав включення до активу Балансу заборгованості осіб, з якими укладено договори, а до пасиву Балансу – обсягу прав і зобов'язань, що виникають з цих угод. Економічний аспект розвитку обліку ґрунтувався на інвентарному тлумаченні Балансу.

Процедурний напрямок розвитку обліку знайшов своє відображення у працях німецького науковця І. Ф. Шера (1846–1924), який вперше визначив Баланс як рівність активів і пасивів, представлену у формі рахунків на останній день звітного періоду. Він також ввів терміни «активні» та «пасивні» рахунки, що започаткувало процес алгоритмізації обліку.

Прихильники персоналістичного підходу в розвитку облікових ідей прагнули вирішити практичні завдання обліку. Одним із представників цього напрямку був англійський вчений Л. Р. Діксі (1864–1932). У своїх працях він досліджував оцінку окремих об'єктів обліку та їх зміни під впливом інфляції; отримання підприємством потенційного прибутку або збитку внаслідок зміни цін на активи; необхідність проведення аудиторських процедур, які, на його думку, підтверджували б правильність і об'єктивність даних Балансу.

На четвертому етапі Баланс набув таких характеристик, як періодичність, достовірність і публічність. Складання Балансу ґрунтувалося на основних елементах бухгалтерського обліку: документуванні, інвентаризації, оцінці, рахунках і подвійній записі.

На п'ятому етапі (початок XX – 70-ті роки XX століття) Баланс використовувався як елемент бухгалтерського обліку для узагальнення облікової інформації та контролю за правильністю ведення обліку та як форма фінансової звітності, що відображає фінансовий стан підприємства. Уніфіковані форми Балансів і єдині методи ведення обліку дозволили складати зведені Баланси для окремих галузей народного господарства. Проте, поряд із цими досягненнями, існували й недоліки: форми звітності були громіздкими та важкими для розуміння широкому колу осіб.

Шостий етап (з 70-х рр. XX ст. до 07.02.2013 р.) підкреслює, що Баланс став уніфікованою інформаційною базою про стан активів, зобов'язань і власного капіталу підприємства та вико-

ристовувався внутрішніми і зовнішніми користувачами для прийняття рішень. Основними вимогами складання Балансу стали достовірність, доречність, порівнянність, зрозумілість.

Сьомий етап (з 07.02.2013 р. – теперішній час) розвитку Балансу пов'язаний з реформаційними процесами в обліку. Мова йде про наказ МФУ від 02.07.2013 р. № 73, відповідно до якого Баланс – «Звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал» [3].

Узагальнення історичних аспектів розвитку Балансу допомагає краще зрозуміти його сучасне значення та можливі напрямки подальшої еволюції.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кулик В. А. Бухгалтерський баланс: минуле, сучасне, майбутнє : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2010. 186 с.
2. Лега О. Баланс підприємства: історична ретроспектива методики складання. *Економічний аналіз*. 2010. № 6. С. 110–111.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ МФУ від 02.07.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
4. Писаренко Т. М., Кулинич М. Б. Зміна сутності, призначення та змісту бухгалтерського балансу в історичній ретроспективі. *Економічний форум*. 2021. № 4. С. 139–144.
5. Погорелова Т. П., Сьоміна О. Р. Бухгалтерський баланс: його сутність, історія виникнення та технологія складання. *Агросвіт*. 2017. № 1–2. С. 44–47.
6. Серединська В. М., Макачук Т. О. Баланс підприємства: історія виникнення та розвитку. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37378/1/38.pdf>.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

М. О. Дакало, студент спеціальності Облік і оподаткування, група ОА 6-11

*А. І. Мілька, канд. екон. наук, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту – науковий керівник
Полтавський університет економіки і торгівлі*

Ефективне управління прибутком підприємств споживчої кооперації потребує удосконалення існуючих інструментів, підходів до обліку та управління, інформаційного забезпечення, які